

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมนุษย์ในสังคมตกอยู่ในความกดดัน ที่เกิดจากความเครียดต่าง ๆ จากปัญหาภายใน คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าเทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้นเท่าใด ความต้องการในด้านการพัฒนาทางจิตก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป ทำให้ประชาชนห่างวัด เด็ก เยาวชน และคนวัยทำงานเริ่มเสื่อมศีลธรรม^๑ แต่อย่างไรก็ตามในภาวะที่สังคมต้องการการพัฒนาทางจิต พระพุทธศาสนายังคงเป็นรากฐาน เป็นรูปแบบในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย และยังคงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมาก พระพุทธศาสนาเป็นจุดดวงประทีปส่องนำทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยมาก อันเป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาจิต ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาจิตใจของคนในสังคม ในยุคปัจจุบันปรากฏว่า คนในสังคมให้ความสนใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาน้อยมาก อาจจะเนื่องมาจากกระบวนการในการเผยแผ่ไม่เป็นสมัยนิยม ดังนั้นการแสวงหารูปแบบ หลักการ และวิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสม สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเข้าถึงธรรมะ และน้อมนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตอย่างถูกต้องดีงาม^๒ ซึ่งรูปแบบ หลักการ และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหลากหลายให้พระสงฆ์สามารถนำมาเป็นอุบายในการถ่ายทอดหลักคำสอน เพื่อเป็นสื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจและสนใจในหลักคำสอนนั้นๆ

แม้ว่าจะดูเหมือนว่าคนในยุคปัจจุบันห่างไกลพระพุทธศาสนา แต่อีกมุมหนึ่งเด็กวัยรุ่นบางส่วนก็สนใจศึกษาศาสนธรรมศึกษา โดยจะเห็นได้จากยอดของผู้ที่เข้าสอบกับกองธรรมสนามหลวงซึ่ง

^๑ อธิติ, "กรมการศาสนา ร่วมแก้ปัญหายิหรัน ขยายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา-เข้าวัดวันพระ", [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.phrathai.net/node/2027>, (๓๐ มกราคม ๒๕๕๒), [๒๖ เมษายน ๒๕๕๔].

^๒ สิริพิชญ์ เตชะไกรศรี, "การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกตามวิถีพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณี การจัดกิจกรรมธรรมะในสวน ณ สวนหลวง ร.๙", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เปิดเผยว่าการสอบธรรมศึกษาเป็นการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ที่คณะสงฆ์จัดขึ้นให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ปัจจุบันการสอบธรรมศึกษานั้นพบว่ามีความผู้เข้าสอบเพิ่มมากขึ้นโดยตลอดในช่วงระยะ ๔ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มียอดผู้เข้าสอบมากกว่า ๒ ล้านคน โดยจะมีการจัดสอบจากสนามสอบ ๔,๐๐๐ แห่ง ทั่วประเทศ^๓ แสดงว่าเริ่มมีผู้ให้ความสนใจในการเรียนธรรมศึกษามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานของรัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ เป็นนิมิตหมายที่ดีของการเผยแผ่พุทธธรรม การเผยแผ่พุทธธรรม จะบังเกิดผลต่อเมื่อมีการนำหลักธรรมและความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้ได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด

หากจะกล่าวถึงความสำเร็จของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงเป็นปึกแผ่นยาวนานมาถึงปัจจุบันนี้ เหตุผลหลักก็คือ พระพุทธองค์ทรงเป็นนักบริหารชั้นยอด ทรงแสดงธรรมประกอบด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะพระพุทธองค์ทรงมีรูปแบบ หลักการ และวิธีการ รวมถึงเทคนิคการสอนที่ยอดเยี่ยม นอกจากนี้ยังมีกลวิธีและอุบายประกอบการสอนที่น่าสนใจ ซึ่งเรื่องกลวิธีนี้พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) รวบรวมไว้ในหนังสือพุทธวิธีในการสอน ซึ่งประกอบด้วย ๑. การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ ๒. การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ๓. การใช้อุปกรณ์การสอน ในสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปกรณ์การสอนชนิดต่างๆ ที่จัดทำ ขึ้นไว้เพื่อการสอนโดยเฉพาะเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยังไม่มีการจัดการศึกษาเป็นระบบขึ้นมาอย่างแพร่หลายกว้างขวาง หากจะใช้อุปกรณ์บ้าง ก็คงต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติ หรือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่ ๔. การทำ เป็นตัวอย่าง ๕. การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำ ในความหมายใหม่ การเล่นภาษาและเล่นคำ เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ ๖. อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล การเลือกคนเป็นอุบายสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนา ๗. การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะและโอกาสให้เป็นประโยชน์ ๘. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ โดยจะใช้กลวิธีใดให้การสอนได้ผลดีที่สุด ๙. การลงโทษและให้รางวัล และ ๑๐. กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า^๔

จากกลวิธีการสอนข้างต้น จะเห็นว่า ในการสอนนั้น หากเราต้องการสื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยอาศัยการอธิบายด้วยคำพูดล้วนๆ โดยไม่มีภาพหรือไม่มีสื่อประกอบต้องใช้เวลาานกว่านั้นมาก

^๓ พศ.ปลื้มผู้เข้าสอบ"ธรรมศึกษา"เพิ่ม ยอดพุ่ง2ล้าน-4พันสนาม, **ข่าวสดรายวัน** [ออนไลน์], แหล่งที่มา [^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ \(ป.อ.ปยุตโต\), **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖ \(กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๒\), หน้า ๕๒-๗๐.](http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUROaWRXUXdNVEF4TVRJMU5RPT0=(วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๘๐๓๘), [๒๘ กันยายน ๒๕๕๖]</p>
</div>
<div data-bbox=)

และโอกาสที่ผู้ฟังจะเข้าใจไม่ตรงกันนั้นมีมาก เพราะคำพูดแต่ละคำสามารถตีความได้หลากหลาย แต่ถ้าใช้ภาพใช้สื่อประกอบจะประจักษ์ชัดแก่สายตาของทุกคน การสอนผ่านสื่อนี้ ยังจะทำให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้ง และประทับใจได้มากกว่าการพูดโดยทั่วไป

สื่อที่พระพุทธองค์ทรงใช้สั่งสอนเป็นสื่อธรรมชาติแบ่งได้เป็น ๒ อย่างคือ สื่อที่เป็นนามธรรม และสื่อที่เป็นรูปธรรม โดยสื่อที่เป็นนามธรรมพระพุทธองค์ทรงใช้สิ่งที่ผู้ฟังคำสอนทราบมาก่อน ส่วนสื่อที่เป็นรูปธรรม ทรงใช้สื่อที่อยู่ใกล้พระองค์ และผู้ฟังได้ทราบได้เห็นสิ่งนั้นด้วย^๕ ดังนั้น หากพุทธศาสนิกชน บรรพชิต ขรวาส คณะสงฆ์นำวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์ มาปรับใช้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เผยแผ่ธรรมะง่าย ๆ ที่ทันสมัย โดนใจ เป็นเรื่องใกล้ตัวโดยคำนึงถึงผู้รับสื่อเป็นสำคัญ จะเป็นการช่วยให้คนผู้รับสื่อเหล่านั้น สามารถนำธรรมะมาเป็นสื่อนำทางให้กับชีวิตเมื่อยามมีปัญหาได้

หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนถึงปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญต่อศาสนทายาท คือ พระภิกษุสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมเป็นอย่างยิ่ง และต้องพึงพาอาศัยบุคคลภายนอกที่เป็นคฤหัสถ์เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน หลักการในการเผยแผ่โดยทั่วไปนั้น มี ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เผยแผ่ (๒) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ฟังเทศนาหรือผู้เรียน และ (๓) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้แสดงธรรมโดยตรง ทั้งด้านบุคลิกภาพภายนอกและคุณธรรมภายในก่อนที่จะไปสอนหรือเผยแผ่ธรรมต่อคนอื่นให้ได้ประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์^๖

พระภิกษุสงฆ์และพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจะรักษาพระพุทธศาสนาได้ จำเป็นจะต้องนำธรรมะให้เข้าถึงจิตใจเด็ก วัยรุ่น และวัยทำงานได้อย่างดี ซึ่งในปัจจุบันสื่อที่น่าสนใจมากที่สุดคือสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั่นเอง ซึ่งการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่เริ่มต้นขึ้นไม่นานในสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเกิดความสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสำหรับพุทธศาสนิกชนจำนวนมาก ทั้งภายในและภายนอกประเทศ สื่อทันสมัยในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและขยายปริมาณการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในวงกว้างได้ทั่วโลก โดยมุ่งให้มนุษยทุกคนได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา^๗ เด็ก เยาวชน และคนวัยทำงาน กำลังให้ความสนใจและให้ความสนใจสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และ ทวิตเตอร์ เป็นต้น

^๕ รังษี สุทนต์ , “พระพุทธองค์กับการใช้สื่อ” , **พุทธจักร**, ปีที่ ๕๘ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม ๒๕๔๗) : ๕๐.

^๖ อธิวัฒน์ บำเพ็ญบุญบารมี, “โครงการธรรมศึกษาวิจัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.sriprawat.net/6p.pdf> , [๒๔ เมษายน ๒๕๕๔].

^๗ ยุพาพร อังกรวานิช, “วัดพระธรรมกายและการใช้สื่อสมัยใหม่เผยแผ่ธรรมะ”, ศาสนศึกษา [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.crs.mahidol.ac.th, [๒๔ เมษายน ๒๕๕๔].

ปัจจุบันมีพระสงฆ์ที่สนใจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพราะเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมากและในวงกว้าง จะเห็นได้ว่ามีเว็บไซต์ของวัดต่าง ๆ มากมายในอินเทอร์เน็ต พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ก็เป็นหนึ่งในพระสงฆ์ที่ใช้สื่อสมัยใหม่ช่วยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านเป็นพระยุคใหม่ที่มีการศึกษาสูงเรียนจบเปรียญ ๙ ประโยคซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการศึกษาแห่งคณะสงฆ์ไทย และสำเร็จการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และพุทธศาสตรมหาบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีประสบการณ์ทางด้านพระพุทธศาสนามาตั้งแต่เด็กจึงทำให้ท่านได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันต่าง ๆ จำนวนกว่า ๒๐ สถาบัน เป็นวิทยากรประจำรายการโทรทัศน์และวิทยากรบรรยายธรรมตามสถานที่ต่างๆ มากมาย วิธีการเผยแผ่ธรรมะของท่านเป็นการบุกเบิกโดยใช้การเทศน์รูปแบบใหม่ๆ ด้วยการใช้ภาษาที่ร่วมสมัย ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ นอกจากนั้นท่านยังเผยแผ่ธรรมะด้วยงานเขียนทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และงานเขียนจำนวนมาก และที่สำคัญที่สุดท่านได้ใช้สื่อซีดี และสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแผ่ธรรมะ และสื่อสารให้กับผู้ที่สนใจได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง^๘

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ประสบความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นบุคคลที่อุทิศชีวิตเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ บ้านเมือง และพระพุทธศาสนา จนเป็นที่ยอมรับศรัทธาจากประชาชนจำนวนมากในปัจจุบัน เป็นพระนักวิชาการ นักคิด นักเขียนงานด้านพระพุทธศาสนา รุ่นใหม่ เป็นนักปฏิบัติธรรม และนักบรรยายธรรมที่ผลิตผลงานออกมาในรูปสื่อโทรทัศน์ และหนังสือ ออกมาอย่างสม่ำเสมอในยุคปัจจุบัน ผลงานที่เป็นที่รู้จักกันดีคือ บทประพันธ์ชุด "ธรรมะติดปีก" จนนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ โดยใช้นามปากกาว่า ว. วชิรเมธี จนได้รับพระราชทานรางวัลเสาเสมอธรรมจักร ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขากการแต่งหนังสือพระพุทธศาสนา จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวิสาขบูชาประจำปี พ.ศ.๒๕๕๐^๙ หลักธรรมที่ท่านนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เป็นหลักธรรมที่นำไปใช้ปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน และทำให้คนในทุกระดับชั้นหันมาสนใจธรรมะมากขึ้น

จากการที่การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ในเฟซบุ๊กของท่านมีสมาชิกกว่า ๑,๗๐๐,๐๐๐ คน^{๑๐}

^๘ กัลยาณี ฤทธิโชติ, “ศึกษาวิธีการเผยแผ่ธรรมะของ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) และทองหยก เลียงพิบูลย์ (ท.เลียงพิบูลย์)”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.crs.mahidol.ac.th, [๒๖ เมษายน ๒๕๕๔].

^๙ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dhammatoday.com> .

^{๑๐} ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖

ทวิตเตอร์ มีผู้ติดตามถึง ๘๗๕,๐๐๐ คน^{๑๑} รวมทั้ง เว็บไซต์ก็มีสมาชิกติดตามเป็นจำนวนมาก จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิธีการเผยแพร่หลักธรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทยสามารถประยุกต์ใช้ เพื่อให้การเผยแพร่ประสบความสำเร็จเช่นกัน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
๒. เพื่อศึกษาการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ในสังคมไทย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ดังนั้นขอบเขตในการวิจัยมีดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. ศึกษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้งเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และทวิตเตอร์ รวมถึงการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
๒. ศึกษาการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ทั้งด้านหลักการ รูปแบบ และวิธีการ
๓. ศึกษาหาแนวทางการประยุกต์ใช้การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธีทั้งด้านหลักการ รูปแบบ และวิธีการในสังคมไทย

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

๑. ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

- ก) พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙
- ข) พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย แปล พ.ศ. ๒๕๒๕

^{๑๑} ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖

ค) ศึกษาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ประกอบด้วย เว็บไซต์ธรรมะทูเดย์ดอทคอม ภาษาอังกฤษว่า www.dhammatoday.com, เฟสบุ๊ก ภาษาอังกฤษว่า www.facebook.com/v.vajiramedhi และ ทวิตเตอร์ ภาษาอังกฤษว่า www.twitter.com/vajiramedhi ในช่วงระยะเวลา พ.ศ.๒๕๕๒ ถึง พ.ศ.๒๕๕๖

๒. ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ

ก) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี

ข) ศึกษาบทสัมภาษณ์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ผ่านเอกสารต่าง ๆ อาทิเช่น บทความในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบในการวิจัย

๑.๔.๑ การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ว่าเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ว่าเป็นอย่างไร

๑.๔.๓ แนวทางการประยุกต์ใช้การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี ในสังคมไทย ว่าควรเป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เผยแพร่ หมายถึง การแสดงธรรมสู่พุทธศาสนิกชนอย่างแพร่หลายของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic media) หมายถึง สื่อที่บันทึกสารสนเทศด้วย วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ในที่นี้หมายถึงเฉพาะ เว็บไซต์ธรรมะทูเดย์ดอทคอม (www.dhammatoday.com), เฟสบุ๊ก และ ทวิตเตอร์

เครือข่ายทางสังคม (Social Network) คือการที่ผู้คนสามารถทำความรู้จัก และเชื่อมโยงกันผ่านเว็บไซต์ หรือคือเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกันนั่นเอง

เว็บไซต์ (Website) หมายถึง ที่อยู่ของเว็บบนระบบค้นหาและเข้าถึงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต ในที่นี้คือ เว็บไซต์ ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี คือเว็บไซต์ธรรมะทูเดย์

เฟสบุ๊ก (Facebook) คือรูปแบบหนึ่งของเว็บไซต์ (Website) ที่ให้บริการสร้างบริการเครือข่ายสังคมและเว็บไซต์ ในที่นี้หมายถึงเฉพาะ เฟสบุ๊ก ว. วชิรเมธี (www.facebook.com/v.vajiramedhi) และ เฟสบุ๊ก วชิรเมธี (facebook.com/#!/vajiramedhi)

ทวิตเตอร์ (Twitter) หมายถึง บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในที่นี้หมายถึงเฉพาะ www.twitter.com/vajiramedhi

รีทวีต (Retweet) คือ การส่งต่อหรือ ทวิตข้อความที่ถูกใจ ให้กับคนที่ติดตาม

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Books) เป็นหนังสือหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book reader) ได้

เทคนิค (Technique) หมายถึง ศิลปะเฉพาะตัวของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ที่ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

หลักการทำงานของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี หมายถึง การกำหนดเอาวิธีการในเรื่องของหลักการ รูปแบบ วิธีการที่กล่าวไว้ในบทที่ ๓ มาประกอบการทำงานเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

การประยุกต์ใช้โดยสังคม หมายถึง ข้อเสนอแนะให้สังคมนำวิธีการในเรื่องของหลักการ รูปแบบ วิธีการ ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก) หนังสือ

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กล่าวถึงรูปแบบหรือวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไว้ในหนังสือ ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ว่า รูปแบบหรือวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นแม้จะมีหลายรูปแบบ แต่เมื่อรวบรวมตามที่ปรากฏโดยส่วนมากแล้ว นับจำนวนได้ ๗ วิธี ด้วยกันดังนี้

๑. อุปนินนทกา แปลว่า “ถ้อยคำของผู้เข้าไปนั่งใกล้” หมายถึงการนั่งคุยสนทนาอย่างกันเองโดยสอดแทรกหลักธรรมเข้าไปในการสนทนากันนั้น เป็นรูปแบบการเผยแผ่ที่ใช้สำหรับการสนทนาปราศรัยกับบุคคลผู้ไปมาหาสู่ หรือการต้อนรับแขกผู้มาเยือน เป็นการพูดคุยกันตามสมควรแก่เหตุการณ์ กาลเทศะและบุคคลผู้ฟัง เพื่อตอบคำซักถาม แนะนำชี้แจง ให้คำปรึกษา เป็นต้น ไม่เป็นแบบแผนพิธี ตรงกับที่ท่านโบราณจารย์กล่าวว่า นั่งจับเข่าคุยกัน บรรยายความเป็นกันเอง โดยไม่มีการเตรียมตัวมาก่อน ซึ่งนิยมพูดกันว่า เป็นการเทศน์ธรรมาสน์เตี้ย

๒. อัมมิกถา (หรือ ธรรมกถา) แปลว่า “ถ้อยคำที่กล่าวถึงธรรม” หมายถึงการบรรยายหรืออธิบายธรรม เป็นรูปแบบการเผยแผ่ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักพระธรรมวินัยอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นงานเป็นการ เป็นเรื่องเป็นราว ในปัจจุบัน ได้แก่ การแสดงธรรมการปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม เป็นต้น

๓. โอวาทกถา แปลว่า “ถ้อยคำที่กล่าวสอน” หมายถึงการให้คำแนะนำตักเตือนให้ละเว้นชั่วประพฤติดี เป็นรูปแบบการเผยแผ่ที่พระพุทธองค์ทรงประทานเป็นพระพุทธพจน์หรือพระโอวาทสั้นๆ เป็นพระดำรัสตรัสเตือน ทรงสั่งสอนโดยเฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสังวรระวัง ไม่ทำชั่ว ให้ละความชั่ว ให้ทำแต่ความดี และให้รักษาความดีเอาไว้ซึ่งตามปกติจะทรงประทานแก่พุทธบริษัทในโอกาสสำคัญ เช่น พระโอวาทปาติโมกข์ ๓ ที่ทรงแสดงถึงอุดมการณ์หลักการ วิธีการของพระพุทธศาสนา หรือพระปัจฉิมวาจาอันเป็นโอวาทสุดท้ายเมื่อจวนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เอาละ บัดนี้เราขอเตือนพวกเธอว่า สังฆารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด” เป็นต้น

๔. อนุสาสนีกถา แปลว่า “ถ้อยคำที่กล่าวสอนให้เห็นจริง” หมายถึงคำกล่าวสอนในลักษณะซ้ำๆ ครั่งแล้วครั่งเล่า ย้ำเตือนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความจำได้ เกิดความชินหูเป็นรูปแบบการเผยแผ่อีกวิธีหนึ่งซึ่งพระพุทธองค์ทรงนำมาใช้ตรัสพร่ำสอนโดยเฉพาะแก่บรรดาพุทธบริษัทฝ่ายบรรพชิตหรือสหธรรมิก ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรีรวมทั้งนักบวชที่อยู่ใกล้ชิด ดังเช่น ที่ทรงรับสั่งกะท่านพระอานนท์ ความว่า “อานนท์ เราจักกระหนาบแล้วกระหนาบอีก ใครมีสภาระก็ตั้งอยู่ได้ ใครไม่มีสภาระก็ต้องออกไป” เป็นต้น เนื้อหาสารธรรมโดยส่วนมาก จะเป็นคำสอนประเภทความไม่ประมาท ความสามัคคี ความเพียรพยายาม สติสัมปชัญญะ ความอดทน ซึ่งพระพุทธองค์ทรงย้ำเตือนพุทธบริษัทอยู่เนืองๆ

๕. ธรรมสากัจฉากถา (หรือเขียนว่า ธรรมสากัจฉากถา) แปลว่า “ถ้อยคำที่สนทนากันในทางธรรม” หมายถึงการสนทนาธรรม เป็นทำนองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน บางครั้งมาในรูปแบบคำถาม เพื่อแสวงหาความถูกต้อง หรือปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นรูปแบบการเผยแผ่ที่พระพุทธองค์ทรงใช้บางโอกาสเพื่อทรงรับรองความคิดเห็นของผู้ฟังบ้าง เพิ่มเติมบ้าง ปรับปรุงบ้าง ปฏิเสธบ้าง ตามควรแก่กรณี ปัจจุบันนอกจากจะเรียกว่า การสนทนาธรรมแล้วอาจเรียกว่า การอภิปรายธรรม การเสวนาธรรม โดยผลัดกันพูดผลัดกันฟังอีกด้วย

๖. ปุจฉาวิสัชนากถา แปลว่า “ถ้อยคำที่ถาม-ตอบ” หมายถึงรูปแบบการเผยแผ่ที่ขึ้นต้นด้วยการถาม-ตอบ โดยอาจถามนำเพื่อกระตุ้นผู้ฟังให้ตอบเป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจ ภายหลังจากที่ได้อธิบายธรรมนั้นๆ ให้ฟัง หรือระหว่างที่สนทนาธรรมกันเพื่อกระตุ้นเร้าใจให้ผู้สนทนาเกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ เป็นรูปแบบการเผยแผ่ที่พระพุทธองค์ทรงใช้ประกอบกับการแสดงพระธรรมเทศนาอื่นๆ ภายหลังจากที่ตรัสอธิบายความหมายของธรรมนั้นๆ แล้ว เพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้ฟัง เช่น เมื่อทรงแสดงอนัตตลักษณะสูตร โปรดพระปัญจวัคคีย์พระองค์ทรงเริ่มอธิบายว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณเป็นอนัตตาโดยลำดับแล้วตรัสย้อนถามว่า “พวกเธอเข้าใจข้อความตามที่กล่าวมาอย่างไร รูปเที่ยงหรือไม่เที่ยง?” เมื่อพระปัญจวัคคีย์ทูลตอบว่า “ไม่เที่ยง

พระพุทธเจ้าข้า” ก็ตรัสถามต่อไปว่า “ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือสุขเล่า” พระปัญจวัคคีย์ทูลตอบว่า “เป็นทุกข์ พระพุทธเจ้าข้า” จึงตรัสแนะนำให้สรุปลึ้งความเป็นอนัตตาว่า “สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรผันไปเป็นธรรมดา ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า นั่นของเรา เราเป็นนั่น นั่นเป็นอิตตาของเรา” “ไม่ควรเห็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า” ดังนี้ เป็นต้น

๗. อัมมเทสนากถา (หรือเขียนว่า ธรรมเทศนากถา) แปลว่า “ถ้อยคำที่แสดงธรรม” คือ การเทศน์ หรือการแสดงพระธรรมเทศนานั่นเอง เป็นการแสดงธรรมสั่งสอน ชี้แจงเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ ประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ เพื่อให้ละชั่ว ประพฤติดี ทำจิตให้บริสุทธิ์เป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ดาษดื่นในพระสูตรต้นปิฎก^{๑๒}

เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวถึง หลักการสอนทั่วไป ใน พุทธวิธีการสอนจาก พระไตรปิฎก ว่า เรียกกันว่า “หลัก ๔ ส” คือ

๑. สันทัสสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ้ง เหมือนจูงมือให้มาด้วยตา พูดอธิบายให้ผู้ฟังแจ่มแจ้ง งามปาง ไม่มีข้อสงสัยว่าอย่างนั้น เรียกสั้น ๆ ว่า “แจ่มแจ้ง”

๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม ชวนให้คล้อยตาม จนยอมรับเอาไปปฏิบัติ เรียกสั้น ๆ ว่า “จูงใจ”

๓. สมุตเตชนา เร้าใจให้เกิดความกล้าหาญ มีกำลังใจ มั่นใจว่าทำได้ ไม่หวั่นไหว ต่ออุปสรรคที่พึงมีมา ไม่ว่าจะใหญ่และยากสักปานใดก็ตาม เรียกสั้น ๆ ว่า “หาญกล้า”

๔. สัมปหังสนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เปี่ยมล้นไปด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนพึงได้รับการปฏิบัติ เรียกสั้น ๆ ว่า “ร่าเริง”^{๑๓}

รีดเดอร์ส ไดเจสท์ กล่าวถึง อินเทอร์เน็ต ในหนังสือ ทำทุกอย่างได้ในอินเทอร์เน็ตว่า คำว่า Internet เกิดจากการผสมกันระหว่างคำว่า International และ Network หมายถึงเครือข่ายขนาดใหญ่ของคอมพิวเตอร์แม่ข่ายทั่วโลก ที่เชื่อมต่อกันด้วยเคเบิลสื่อสารความเร็วสูงข้อมูลทั้งหมดในอินเทอร์เน็ตจะเก็บอยู่ในคอมพิวเตอร์แม่ข่ายเครื่องใดเครื่องหนึ่ง เมื่อจะเข้าสู่อินเทอร์เน็ต คุณเพียงเชื่อมต่อกับหนึ่งในคอมพิวเตอร์แม่ข่ายเหล่านี้ก็จะสามารถเข้าถึงแฟ้มข้อมูล ทั้งหมดในเครือข่ายได้ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตยังเรียกอีกอย่างว่า การออนไลน์ (Online) หรือ Dialing Up^{๑๔}

^{๑๒} กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘-๒๐.

^{๑๓} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, พุทธวิธีการสอนจาก พระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, พ.ศ. ๒๕๔๐), หน้า ๕๐.

^{๑๔} รีดเดอร์ส ไดเจสท์, ทำทุกอย่างได้ในอินเทอร์เน็ต, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท รีดเดอร์ส ไดเจสท์ (ประเทศไทย) จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

ปวีณา มีป้อม และคณะ กล่าวถึง เฟสบุ๊ก ในหนังสือ Facebook & Twitter ว่า Facebook เป็นอีกหนึ่งเว็บในสังคม Social Network ที่เปิดให้ทุก ๆ คนได้ร่วมแบ่งปันความคิดเห็น แชร์ความรู้สึก และนำเสนอไลฟ์สไตล์ของตัวเอง โดย Facebook ถูกพัฒนาโดยนาย Mark Zuckerberg นักศึกษามหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งมีแนวคิด การทำ Facebook มาจากหนังสือรุ่นเมื่อสมัยมัธยมปลายที่ใช้ส่งต่อ ๆ กันเพื่อแนะนำตัวให้รู้จักเพื่อนในชั้น^{๑๕}

ว. วชิรเมธีกล่าวไว้ในหนังสือเรื่องคมคำ ธรรมออนไลน์ว่า พุทธศาสนาในกระแสธารแห่งความเปลี่ยนแปลงก็ไม่ต่างอะไรกับคน กล่าวคือ เมื่อโลกเปลี่ยน พุทธศาสนาก็จำเป็นต้องปรับตัว เช่นเดียวกัน หากไม่ยอมปรับตัว ศาสนาก็จะไม่มี ความหมายกับวิถีชีวิตของคนในยุคดิจิทัล หรือมีก็เสมอเป็นเพียง “สัญญาณ” (sign) อันเป็นข้อหมายรู้ในทางนิติกรรม ทว่า ในทางพฤติกรรม แทบเชื่อมโยงกับคนร่วมยุคสมัยไม่ได้ นี่ไม่ใช่การมองโลกในแง่ร้าย แต่ในญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่เข้าสู่ความเป็นทุนนิยมเต็มรูปแบบอันดับหนึ่งของเอเชีย คือตัวอย่างอันเป็นรูปธรรม ที่แสดงให้เห็นว่า หากศาสนายาต หากสถาบันศาสนาไม่ยอมปรับตัว ให้รู้เท่าทันยุคสมัย บทบาทสุดท้ายที่เหลืออยู่สำหรับพื้นที่ทางศาสนาในวิถีชีวิตของผู้คนก็คือการเป็นเจ้าหน้าที่ในการประกอบพิธีศพเท่านั้นเอง^{๑๖}

(ข) งานวิจัย

สิริพิชญ์ เตชะไกรศรี ได้ศึกษาเรื่อง “การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกตามวิถีพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดกิจกรรมธรรมะในสวน ณ สวนหลวง ร.๙” พบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดหลักที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบำเพ็ญมาตลอด ๔๕ พรรชานั้นนับว่ามีรูปแบบหลากหลายนานับประการที่ยังใช้ได้เสมอ เพราะพระองค์เป็นผู้ที่มีพระปรีชาความรู้ความสามารถเป็นอย่างยิ่งในการเผยแผ่ การที่พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่บุคคลทุกระดับชนชั้นและทรงประสบผลสำเร็จนั้น ถือว่าเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจศึกษา เพราะว่าบุคคลที่พระองค์ทรงแสดงธรรมให้ฟังนั้นมีหลายระดับ มีหลายชนชั้นวรรณะ ทรงเน้นการแสดงธรรมเพื่อมุ่งหวังให้มวลมนุษย์ปวงชนได้ค้นพบถึงทางสว่างของชีวิตเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่ารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระองค์นั้นมีหลากหลาย^{๑๗}

สุจิตา เรืองรองหิรัญญา ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานข่าวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ “ทวิตเตอร์” ของเครือเนชั่น” พบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทในวงการข่าวมาก

^{๑๕} ปวีณา มีป้อม ภวัญญ์รัตน์ ภู่วิจิตร พิวาริณี สวัสดิ์นันทน์, Facebook & Twitter, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท โปรวิชั่น จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙.

^{๑๖} ว. วชิรเมธี, คมคำ ธรรมออนไลน์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ปราม, ๒๕๕๔), หน้า คำปรารภ

^{๑๗} สิริพิชญ์ เตชะไกรศรี, “การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกตามวิถีพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดกิจกรรมธรรมะในสวน ณ สวนหลวง ร.๙”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๑๖.

ที่สุดรูปแบบหนึ่ง ก็คือทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นช่องทางใหม่ (New media) โดยมีรูปแบบเป็นบล็อกขนาดเล็ก (Micro-Blog) ที่ผู้ใช้สามารถส่งและอ่านข้อความที่เรียกกันว่า Tweet ซึ่งจะต้องเป็นข้อความที่ยาวไม่เกิน 140 ตัวอักษร และเมื่อผู้ใช้ลงชื่อเข้าใช้ Twitter และโพสต์ข้อความลงไป ทุกคนก็จะสามารถเห็นข้อความในหน้าของผู้ใช้ และขณะที่ข้อความดังกล่าวก็จะสามารถส่งต่อไปยังผู้ที่ยินดีรับข้อความนั้น ๆ ที่เรียกว่า Follower และ รูปแบบการสื่อสารในทวิตเตอร์ จึงเป็นทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารบุคคลหนึ่งไปยังหลายบุคคลก็ได้ ซึ่งจากความนิยมไปทั่วโลกของทวิตเตอร์ ในการสามารถโพสต์ข้อความสั้น ๆ และรูปภาพ รวมถึงคลิปวิดีโอได้นั้น ทำให้มีการใช้ทวิตเตอร์เป็นช่องทางในการสื่อสารที่ถูกนำมาใช้ ในยามที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ ที่เป็นประเด็นที่สนใจของคนทั่วไป^{๑๘}

เกลียวพร พุทธิภิธัญ ได้ศึกษาเรื่อง “การเผยแพร่ธรรมะในสังคมไทยร่วมสมัย ศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของ ว. วชิรเมธี และดั่งตถ์” พบว่า ว.วชิรเมธี ใช้วิธีการสอนแบบ การชโลมใจ (ลีลาสัมปหังสนา) แบบเข้มข้น ร่าเริง เบิกบาน ละเลียดด้วยความหวังโดยแสดงให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของการปฏิบัติ ตามหลักพุทธธรรม ทั้ง ทาน ศีล และภาวนา ที่นำไปสู่การเป้าหมายในชั้นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความหวังและกำลังใจ ตลอดจนมีความปิติยินดีในธรรมะปฏิบัติ โดยแฝงไว้ซึ่งความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วย^{๑๙}

ดนัย วงศ์วัฒน์ชัย ได้ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารด้วยยุทธศาสตร์เชิงรุก เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสถาบันวิมุตตยาลัย” พบว่า นับแต่ปี ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์รุ่นใหม่อีกรูปหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญคือพระมหาจุฬินชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ด้วยการเป็นพระนักวิชาการ นักคิด นักเขียนของพระ พุทธศาสนารุ่นใหม่ เป็นนักปฏิบัติธรรม และนักบรรยายธรรมะที่ผลิตผลงานออกมาในรูปสื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ออกมาอย่างสม่ำเสมอในยุคปัจจุบัน ผลงานที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ การประพันธ์บทละครโทรทัศน์และหนังสือเรื่อง “ธรรมะติดปีก” ต่อมาสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี

^{๑๘} สุธิดา เรื่องรองหิรัญญา, “การบริหารงานข่าวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ “ทวิตเตอร์” ของเครือเนชั่น”, รายงานโครงการเฉพาะบุคคล วารสารศาตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๔-๕.

^{๑๙} เกลียวพร พุทธิภิธัญ, “การเผยแพร่ธรรมะในสังคมไทยร่วมสมัย ศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของ ว. วชิรเมธี และดั่งตถ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๑.

ช่อง ๓ นำเนื้อหาจากธรรมะติดปึกมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ จากจุดนี้เองทำให้เกิดกระแสที่ธรรมะกลับมานิยมกันอีกครั้งโดยส่วนมากเรียกว่า “ธรรมะอินเทรนด์” หรือ “ธรรมะติดปึก”^{๒๐}

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะศึกษาถึงหลักการ รูปแบบ วิธีการของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศึกษาถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และศึกษาถึงการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ที่ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญมากในยุคการสื่อสารไร้พรมแดนในปัจจุบัน จึงได้ทำวิจัยเรื่องนี้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสังคมปัจจุบัน

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

๑.๗.๑ การรวบรวมข้อมูล

๑. รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยยึดพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหลัก

๒. รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จากหนังสือและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ผลงานวิทยานิพนธ์

๓. รวบรวมข้อมูลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ประกอบด้วย เว็บไซต์ธรรมะทูเดย์ดอทคอม เฟสบุ๊ก และ ทวิตเตอร์ ในช่วงระยะเวลา พ.ศ.๒๕๕๒ ถึง พ.ศ.๒๕๕๖

๔. รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี และทีมงาน คุณลักษณะ หาราชัย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และเทคนิคที่ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๕. รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เป็นสมาชิก เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และ ทวิตเตอร์ ของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี จำนวน ๘ ท่าน ประกอบด้วย

^{๒๐} ดนัย วงศ์วัฒนชัย, “การสื่อสารด้วยยุทธศาสตร์เชิงรุก เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถาบันวิมุตตยาลัย”, วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๕๔), หน้า ๕๙.

(๑) พระราชวรมณี (พล อาภากร) ดร., คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒) พระสุธีธรรมมานวัตร (เทียบ สิริธนาโณ/มาลัย), ผศ., ดร., คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๓) พระมหาดิเดช สติวโร, ผู้รับทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ของ “ว.วชิรเมธี” และผู้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่นประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕

(๔) คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตดอนเมือง

(๕) คุณอุชาวดี สิ้นธุเสน, บรรณาธิการบริหารนิตยสารซีเคร็ต

(๖) คุณมีสุข แจ่มมีสุข, พิธีกรรายการผู้หญิงถึงผู้หญิง ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ อ.ส.ม.ท. และพิธีกรรายการวิทยุ “คุยอย่างมีสุข” ทางสถานีวิทยุครอบครัวข่าว สทท. FM ๑๐๖

(๗) คุณบุญล้อม กานต์ศักดิ์สรายุ, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สหทัยมูลนิธิ

(๘) เยาวชนจากโครงการ “กะทิ-กะธรรม”

(๙) คุณอำไพ แซ่เฮง, ผู้จัดการภาคอาวุโส ภาคแพลตตินั่ม ทีม ๓, ที่ปรึกษาอาวุโสฝ่ายขาย ทัทสุริยัน ๒ ซี บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซิวรันส์ จำกัด

โดยมีประเด็นสัมภาษณ์หลักดังนี้

๕.๑. ความเห็นเกี่ยวกับการที่พระสงฆ์ในปัจจุบันใช้สื่อสังคมออนไลน์

๕.๒. ความเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

๕.๓. ความเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอหลักธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

๕.๔. ความเห็นเกี่ยวกับภาษาของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

๑.๗.๒ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าข้างต้น เพื่อหาบทสรุปสำหรับใช้เป็นแนวทางการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในสังคมไทย

๑.๗.๓ สรุปผลวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบถึงการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๒. ได้ทราบถึงการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

๓. ได้ทราบถึงแนวทางการประยุกต์ใช้การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีในสังคมไทย